

***Strangospora ochrophora* (NYL.) A.A. ANDERSON (Acarosporaceae) – nowy gatunek w Pieninach**

Strangospora ochrophora (NYL.) A.A. Anderson (Acarosporaceae)
– a new species in the Pieniny Mts.

JOANNA KOZIK

Pieniński Park Narodowy, ul. Jagiellońska 107 B, 34-450 Krościenko n/D.

Abstract. *Strangospora ochrophora*, a rare lichen species, until now has been reported only from several localities in Poland. During the field studies in 2005, it was found in the area of Pieniny National Park (ATPOL grid square: EG 32), growing on the bark of *Salix* sp. in the sunlit place. This is the first record of this species in the Pieniny Mountains.

Pieniny stanowią część pienińskiego pasa skałkowego, który ciągnie się na długości ok. 550 km, oddzielając Zewnętrzne Karpaty fliszowe od Karpat Wewnętrznych. W granicach Polski pas ten graniczy od południa z Magurą Spiską, od północy z Górami i Beskidem Sądeckim. Tworzy wyodrębnione wapienne pasmo górskie o długości ok. 35 km i szerokości do 6 km, w zasięgu którego znajduje się Pieniński Park Narodowy, obejmujący najatrakcyjniejszy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym fragment pasma.

Bogactwo porostów występujących w PPN związane jest głównie z dużym zróżnicowaniem terenu w jego granicach. Obecnie z terenu Parku znanych jest około 450 gatunków porostów, z czego 69 objęto ochroną prawną. Liczba gatunków uwzględnionych na „Czerwonej liście porostów wymarłych i zagrożonych w Polsce” wynosi 216, co jest miarą dużej różnorodności gatunkowej i sprzyjających warunków ekologicznych (Kiszka, Kościelniak 1999).

Podczas badań terenowych w 2005 r. na terenie PPN odnaleziono stanowisko *Strangospora ochrophora* (NYL.) A.A. ANDERSON (Acarosporaceae),

gatunku dotychczas nie podawanego z Pienin (Bielczyk 2003; Fałtynowicz 2003). Stanowisko znajduje się w pobliżu przystani flisackiej w Sromowcach Kątach 49°24'22,6" N, 20°22'06,4" E, kwadrat ATPOL EG 32. Materiał zebrano ze złamanej gałęzi wierzby, rosnącej w nasłonecznionym miejscu.

Strangospora ochrophora jest jednym z czterech stwierdzonych dotychczas w Polsce przedstawicieli tego rodzaju. Jest porostem skorupiastym, wykształcającym bardzo cienką, jasnoszarą plechę z rozproszonymi i przylegającymi do niej biatorowymi owocnikami. Tarczki u tego gatunku są wypukłe, jasnoochrowe lub ochrowobrunatne, rdzawo przyprószone, bardzo kruche i łatwo ulegają zniszczeniu (Fot. 1). Liczba zarodników w worku waha się od 100 do 200. Rodzaj *Strangospora* wydzielono z rodzaju *Biatorella*, od którego różni się budową worków. Hymenium barwi się od K trwale fioletkowoczerwono, od HCl brudnożółto, a od HNO₃ słabo brudnożółto. Jod barwi hymenium i hypotecjum na ciemnoniebiesko.

Zasięg występowania *S. ochrophora* obejmuje północną, centralną i południową Europę, Maka-

Fot. 1. Apotecja *Strangospora ochrophora* (NYL.) A.A. ANDERSON.
Apothecia of *Strangospora ochrophora* (NYL.) A.A. ANDERSON.

ronezję i kontynenty obu Ameryk. Gatunek ten rośnie na korze drzew liściastych, najczęściej na dębach, jesionach, wiązach, topolach i wierzbach. Darnie mchów podawane są także jako podłoże odpowiednie dla tego gatunku (Purvis i in. 1992).

W Polsce *Strangospora ochrophora* jest gatunkiem rzadko notowanym. Dotychczas podawano go z Pojezierza Bałtyckiego, Nizin Środkowopolskich, Zewnętrznych Karpat Zachodnich i Wysoczyzny Podlasko-Białoruskiej (Fałtynowicz 2003). Pierwsze krajowe notowanie tego gatunku pochodzi ze Śląska, z lasów w okolicy Turawy w pobliżu Opola, gdzie został znaleziony na korze jawora *Acer pseudoplatanus* (Eitner 1901). Do roku 1964 stanowisko to podawane było jako jedyne w Polsce (Motyka 1964). Nowak i Tobolewski (1975) podają ten gatunek jako bardzo rzadki na niżu i pogórzu Polski. Wymieniany jest także jako takson bardzo rzadki zarówno w Polsce jak i na niżu Eurody Środkowej (Cieśliński, Zielińska 1994). Na „Czerwonej liście porostów wymarłych i zagrożonych w Polsce” *Strangospora ochrophora* została zakwalifikowana do grupy o kategorii VU – narażone (Cieśliński i in. 2003). Pozostałe ga-

tunki z tego rodzaju występujące na terenie Pienin to *S. pinicola* oraz *S. moriformis* stwierdzona w Pienińskim Parku Narodowym stosunkowo niedawno przez Kiszkę (2000).

Strangospora ochrophora może być gatunkiem pomijanym ze względu na podobieństwo apotecjów do niewielkich kępek wolnożyjącego glonu *Trentepohlia*, przypominających je pod względem koloru i faktury (Purvis i in. 1992). Ze względu na ochrowy kolor owocników i barwienie ich przez K na kolor fiołkowoczerwony *S. ochrophora* przypomina niektóre gatunki z rodzaju *Caloplaca* (Motyka 1964).

PIŚMIENNICTWO

- Bielczyk U. 2003. The lichens and allied fungi of the Polish Carpathians an annotated checklist. – W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- Cieśliński S., Czyżewska K., Fabiszewski J. 2003. Red list of extinct and threatened lichens in Poland. – [W:] K. Czyżewska (red.), The threat to lichens in Poland. — Monographiae Botanicae, **91**: 13–49.
- Cieśliński, Zielińska (red.) 1994. Materiały do flory porostów Puszczy Knyszyńskiej. — Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica, **1**: 49–62.

- Eitner E. 1901. II Nachtrag zur Schlesischen Flechten-flora. — *Jahrb. Schles. Ges. vaterl. Kultur*, **78**: 5–27.
- Fałtynowicz W. 2003. The lichens, lichenicolous and allied fungi of Poland. An annotated checklist. — W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- Kiszka J. 2000. Nowe dla Pienin gatunki porostów. Cz. II. *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica*, **7**: 277–279.
- Kiszka J. Kościelniak R. 1999. Zasoby porostów (*Lichenes*) Pienińskiego Parku Narodowego – zagrożenia, plany badań na lata 1999–2018. Operat ochrony porostów Pienińskiego Parku Narodowego, msk.
- Nowak J., Tobolewski Z. 1975. Porosty polskie. Opisy i klucze do oznaczania porostów w Polsce dotychczas stwierdzonych lub prawdopodobnych. — Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Kraków.
- Purvis O., Coppins B.J., Hawksworth D.L., James P.W., Moore D.M. (red.) 1992. The lichen flora of Great Britain and Ireland. — Natural Museum Publications, London.

